

TIETOKONEEN, KÄNNYKÄN JA MUIDEN MOBIILILAITTEIDEN KÄYTTÖÖN LIITTYVISTÄ OIKEUKSISTA JA VELVOLLISUUKSISTA KOULUSSA

Laura Francke
Petri Heikkilä
Matti Lahtinen
Teemu Tyrkkö
Ulla Vanttaja

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Oppaat ja käsikirjat 2017:5a

© Opetushallitus

Oppaat ja käsikirjat 2017:5a

ISBN 978-952-13-6387-0 (pdf)

ISSN-L 1798-8950

ISSN 1798-8969 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

TIETOKONEEN, KÄNNYKÄN JA MUIDEN MOBIILILAITTEIDEN KÄYTTÖÖN LIITTYVISTÄ

OIKEUKSISTA JA VELVOLLISUUKSISTA KOULUSSA. 5

Oikeudellista taustaa	5
Mobiililaitteiden käytön rajoitukset koulussa.	7
Oppilaan oman mobiililaitteen käyttäminen koulussa.	8
Valokuvan tai videon ottaminen ja julkaiseminen	8
Koulun laitteen käyttäminen koulun ulkopuolella	9
Oppilaan vahingonkorvausvelvollisuus laitteen rikkoutumisesta ja katoamisesta	9
Seuraukset laitteen epäasiallisesta käytöstä ja sääntöjen rikkomisesta koulussa. . .	10
Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan epäasialliseen käyttäytymiseen puuttuminen .	11
Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytön suunnittelu koulussa . .	12
Suunnitelman laatimiseen osallistuminen	13
Tukimateriaali	14
Koulun ammattilaisille.	14
Lapsille, nuorille ja heidän vanhemmilleen	15

LIITE 1 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGIAN KÄYTTÖ OPETUSSUUNNITELMAN

PERUSTEISSA 16

LIITE 2 OMAN LAITTEEN KÄYTTÖ OPETUKSESSA MALLISOPIMUSPOHJA 17

LIITE 3 KOTIIN VIETÄVIEN KOULUN TIETOTEKNISTEN LAITTEIDEN KÄYTTÖEHDOT

MALLIPOHJA. 18

TIETOKONEEN, KÄNNYKÄN JA MUIDEN MOBIILILAITTEIDEN KÄYTTÖÖN LIITTYVISTÄ OIKEUKSISTA JA VELVOLLISUUKSISTA KOULUSSA

Tieto- ja viestintäteknologia (TVT) on osa koulujen arkipäivää. Tässä oppaassa kuvataan tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytössä koulussa huomioon otettavia seikkoja. Opas koskee sekä laitteita että niissä käytettäviä ohjelmistoja. Tässä oppaassa laitteista käytetään yhteisesti käsitteitä mobiililaitte tai laite. Opas on laadittu erityisesti perusopetusta varten, mutta sitä voidaan hyödyntää myös lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa ottaen kuitenkin huomioon opiskelijoiden ikä ja ohjauksen tarve. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa tulee kiinnittää huomiota myös oppimisympäristöön, kuten työssä oppimiseen, ja koulutusalaakohtaisiin erityispiirteisiin¹.

Tietoteknisten laitteiden ja ohjelmistojen hallinta ovat tärkeitä tulevaisuustaitoja. Laitteiden käytön harjoittelu on opetussuunnitelmien mukaista opetusta. Laitteiden ja ohjelmistojen käyttö koulussa ei ole itseisarvo, vaan niillä voidaan toteuttaa opetussuunnitelman ja oppimisen tavoitteita. Tämän oppaan tarkoituksena on selvittää, mitä juridisia näkökohtia laitteiden ja ohjelmistojen käyttöön liittyy. Hyviä käytäntöjä ja muuta tukimateriaalia on koottu Opetushallituksen internetsivuille². Hyvällä etukäteissuunnittelulla ja seurannalla kouluissa laitteita on mahdollista käyttää pedagogisten tavoitteiden saavuttamiseen. Koululla on tärkeä rooli myös mediataitojen ja tietosuojakysymysten opettamisessa.

Oikeudellista taustaa

Tietoteknisten välineiden käytön suunnittelussa koulussa tulee ottaa huomioon oppilaan, opetuksen järjestäjän ja koulun henkilökunnan oikeudet ja velvollisuudet perustuslain, perusopetuslain, lapsen oikeuksien sopimuksen³ ja muiden säädösten mukaisesti. Laadittaviin suunnitelmiin ja sääntöihin vaikuttavat myös oppilaan ikä ja kehitystaso, 1. luokan oppilaan säännöt voivat olla erilaiset kuin 9. luokkalaisen.

Jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen⁴. Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia⁵. Koulun opetuksessa käyttämien sähköisten oppikirjojen, muun oppimateriaalin sekä työvälineiden tulee samoin olla oppilaalle maksuttomia.

Huoltajat vastaavat ensisijaisesti lastensa kasvatuksesta. Koululla on oma tärkeä tehtävänsä kasvatusta ja opetustyössä. Koulun tulee opetuksessa olla yhteistyössä kotien kanssa⁶. Lapsen (vajaavaltaisen) puolesta käyttää puhevaltaa hänen edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Vajaavaltaisella on kuitenkin oikeus käyttää yksinään puhevaltaa asiassa, joka koskee hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. Viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin

1 Oppaan julkaisuhetkellä on voimassa laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998). Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 39/2017), jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi ammatillisesta koulutuksesta annettu laki.

2 http://www.edu.fi/tvt_opetuksessa/mobiililaitteiden_kaytto_kouluissa .

3 YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista.

4 Suomen perustuslaki (731/1999) 16 §.

5 Perusopetuslaki (628/1998) 31 §.

6 Perusopetuslaki 3 §.

oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta.⁷

Alle 15-vuotiaan osalta huoltaja päättää, tuoko lapsi oman mobiililaitteensa kouluun ja käyttääkö sitä opetuksessa. Viisitoista vuotta täyttänyt päättää lähtökohtaisesti itse, ottaako oman mobiililaitteensa kouluun ja käyttääkö sitä opetuksessa. Myös alle 15-vuotiaan lapsen mielipidettä on sekä huoltajan että koulun tärkeä kysyä häntä itseään koskevissa asioissa.

Jokaisella, myös lapsella ja nuorella, on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.⁸ Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.⁹ Luottamuksellisen viestin salaisuus koskee myös esimerkiksi tekstiviestiä, WhatsApp-viestiä, Facebookin inbox-viestiä ja SnapChatin yksityisviestiä. Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin saa lukea vain, jos siihen on lakiin perustuva oikeus tai asianosaisen suostumuksella.

Tietosuojasäännökset ohjaavat oppilaiden henkilötietojen käsittelyä¹⁰. Henkilötietolaki edellyttää, että henkilötietojen käsittely suunnitellaan etukäteen myös silloin, kun opetuksessa käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa ja sähköisiä palveluita, kuten mitä henkilötietoja koulu saa laittaa koulun internetsivuille, milloin koulu voi käyttää pilvipalveluja ja mistä henkilötietojen käytöstä tulee kysyä huoltajien suostumus. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjä. Esimerkiksi kunnan järjestämässä perusopetuksessa rekisterinpitäjänä on opetustoimen hallinnosta vastaava toimielin kunnassa. Yleensä se on lautakunta.

Mobiililaitteiden käytössä ja verkkomaailmassa toimimisessa on kyse tasapainottelusta kahden keskeisen lapsen oikeuksien periaatteen, osallisuuden ja suojelun, välillä. Digitaalinen media ja erityisesti sosiaalinen media ovat lasten ja nuorten keskeinen yhteydenpidon ja tiedonsaannin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen väline ja onkin tärkeää turvata lapsille ja nuorille osallistumisen mahdollisuudet yhdenvertaisesti riippumatta esimerkiksi vammaisuudesta tai sosioekonomisesta asemasta. Toisaalta lapsia ja nuoria on suojeltava erilaisilta verkkopalvelujen mukanaan tuomilta ongelmilta sekä hyväksikäytöltä ja minimoida niihin liittyviä riskejä. Lapsen yksityisyyteen ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettaan saa laittomasti halventaa¹¹. Hänellä on oikeus lepoon ja hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan¹². Koulussa on hyvä pohtia, miten tämä voidaan ottaa huomioon myös koulupäivän aikana. Lasta tulee suojella digitaalisen median ympäristöissä kaikelta hyväksikäytöltä¹³. Lasta tulee suojella myös hänen hyvinvoinnilleen vahingolliselta aineistolta¹⁴. Väärinkäytösten uhriksi joutunutta lasta on autettava toipumaan. Toipumisen on tapahduttava ympäristössä, joka edistää lapsen terveyttä, itsekunnioitusta ja ihmisarvoa¹⁵.

Perusoikeutena säädetyn jokaisen oikeuden maksuttomaan perusopetukseen voidaan katsoa sisältävän myös oikeuden häiriöttömään opiskeluun, mikä edellyttää puuttumista muiden oppilaiden häiritsevään käyttäytymiseen, myös silloin kun se tapahtuu mobiililaitteita käytettäessä.

7 Hallintolaki (434/2003) 14 §.

8 Perustuslaki 12 § ja Lapsen oikeuksien sopimus 13 artikla.

9 Perustuslaki 10 § ja Lapsen oikeuksien sopimus 16 artikla.

10 Perustuslaki 10 § ja Henkilötietolaki (523/1999).

11 Perustuslaki 10 § ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus 16 artikla.

12 Lapsen oikeuksien sopimus 31 artikla.

13 Lapsen oikeuksien sopimus 19 artikla.

14 Lapsen oikeuksien sopimus 17 artikla.

15 Lapsen oikeuksien sopimus 39 artikla.

Mobiililaitteiden käytön rajoitukset koulussa

Opetushallitus julkaisi keväällä 2016 järjestyssääntöohjeen, jossa on käsitelty tietokoneen, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä sekä valokuvan ja videon julkaisemista¹⁶. Järjestyssäännöissä voidaan määrätä koulun tietokoneiden, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden, internetin ja koulun tietoverkon käytöstä sekä oppilaan omien laitteiden käytöstä oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana. Järjestyssäännöissä voidaan todeta hyvien tapojen mukaisesta käyttäytymisestä, kuten toisten huomioon ottamisesta, työ- ja opiskelurauhan edistämisestä ja kunnioittamisesta, tervehtimisestä sekä ohjeiden noudattamisesta.

Mobiililaitteiksi voidaan katsoa esimerkiksi älypuhelimet, tablettitietokoneet ja älykellot. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla¹⁷. Samalla tulee varmistaa, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Koulun järjestyssäännöissä ei voida kokonaan kieltää mobiililaitteiden tuomista kouluun, mutta järjestyssäännöillä voidaan rajoittaa mobiililaitteiden käyttöä opetuksen aikana. Järjestyssäännöissä voidaan kieltää mobiililaitteen opetusta tai oppimista häiritsevä käyttö oppitunnilla¹⁸. Koulu voi edellyttää, että mobiililaitte on häiriötä aiheuttamattomassa tilassa opetuksen aikana. Häiriötä aiheuttamattomalla tilalla tarkoitetaan, että laite on äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä. Opetusta häiritsevänä voidaan kieltää myös kuvan ja äänen lähettäminen suoratoistona (ns. livestream) oppitunnilta ilman opetukseen liittyvää syytä.

Välitunneilla mobiililaitteen käyttöä ei voida kokonaan kieltää, mutta silloinkin kiusaamiseen sekä häiritsevään tai muuhun epäasialliseen käyttöön koulun tulee puuttua. Koulu voi suosittaa, että välitunnilla liikutaan ja tehdään jotain muuta kuin käytetään mobiililaitetta. Toisaalta laitteen käytöllä voidaan myös edistää välituntiliikuntaa. Opetussuunnitelma kannustaa ja velvoittaakin käyttämään tietoteknisiä välineitä opetuksessa. Samoin liikunnan lisääminen, niin oppitunneilla kuin välitunneillakin, on opetussuunnitelman tavoitteena.

Jos koulu rajoittaa mobiililaitteen käyttöä välitunnilla, tulee sen huolehtia, että oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus esimerkiksi ottaa yhteyttä huoltajaansa tai hoitaa henkilökohtaisia asioitaan, joita ei voi siirtää myöhemmäksi. Opetuksen järjestäjä voi määrätä järjestyssäännöissä, että mobiililaitetta saa käyttää välitunneilla tietyssä paikassa ja tietyssä aikana. Koulussa voi olla käytössä erityisesti mobiililaitteen käytölle tarkoitettu alue tai paikka ja toisaalta mobiililaitteevapaita alueita. Koulussa voi olla käytössä yksi tai useampia välitunteja, jolloin laitetta saa käyttää ja muina välitunteina laite on laukussa tai muussa sovitussa paikassa. Ohjatun toiminnan, kuten ohjatun liikuntavälitunnin aikana, mobiililaitteen käyttöä voidaan rajoittaa. Koulussa voidaan laatia yhdessä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa järjestyssääntöjä tarkentavia pelisääntöjä tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytöstä koulussa. Oppilaat ja heidän huoltajansa voivat sitoutua noudattamaan pelisääntöjä ja allekirjoittaa ne, mutta muodollisesti ei ole kyse sopimuksesta. Perusoikeuksista ei voida sopimuksella luopua oppilasta tai huoltajaa sitovasti.

16 OPH ohje 1/012/2016: http://www.oph.fi/download/175407_jarjestyssaantojen_laatiminen.pdf .

17 Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet 2014 s. 28.

18 Sananvapauden rajoittamisen perusteena on tällöin laitteen häiritsevä käyttö.

Oppilaan oman mobiililaitteen käyttäminen koulussa

Lähtökohtana on, että opetuksessa käytetään koulun laitteita, mutta myös oppilaan omaa laitetta voidaan käyttää osana opetusta. Huoltajat päättävät, tuoko oppilas oman mobiililaitteen kouluun¹⁹. Opetuskäytöstä oppitunnilla päättää opettaja. Oppilaan oman laitteen käyttämisestä opetuksessa on tarpeellista sopia huoltajien kanssa etukäteen. Opetuksessa käytettävää oppilaan omaa laitetta koskevan sopimuksen koulun kanssa tekee huoltaja, mutta huoltajan ja opettajan on tärkeää kuulla oppilasta laitteen käytöstä koulussa. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ on laatinut Suomen Kuntaliiton ja Opetushallituksen kanssa huoltajilta hankittavaa suostumusta varten mallisopimuksen, joka on tämän oppaan liitteenä (liite 2).

Valokuvan tai videon ottaminen ja julkaiseminen

Koulu voi ottaa toiminnassaan valokuvia ja videoita. Jos valokuvia tai videoita, joista henkilöt ovat tunnistettavissa, säilytetään koulussa, ne muodostavat henkilötietolain mukaisen henkilörekisterin. Sama koskee myös koulun turvallisuuden varmistamiseksi tapahtuvaa kameravalvontaa. Henkilötietolain mukaisesti koulu tarvitsee luvan oppilaan huoltajalta tai 15 vuotta täyttäneeltä oppilaalta itseltään, jotta se voi julkaista kuvan tai videon oppilaastaan esimerkiksi internetsivuillaan. Oppilaan mielipide kuvan tai videon julkaisuun on syytä kysyä kaikissa tapauksissa. Oppilaan kanssa keskusteltaessa oppilaalle on selvitettävä kuvan julkaisuun liittyvät asiat ymmärrettävällä ja selkeällä tavalla. Oppilaan tulee tietää ja ymmärtää, mihin hän on suostumassa. On kuitenkin aiheellista aina miettiä, onko oppilaiden henkilötietojen vieminen internetiin tarpeellista, vaikka oppilas antaisikin suostumuksen²⁰.

Koulussa on tarpeellista keskustella oppilaiden kanssa siitä, minkälaisia kuvia ja tietoja itses- tään kannattaa julkaista. Opetukseen on tärkeä sisällyttää muutenkin tietosuojaa-asioita. Kun laittaa valokuviaan tai tietojaan sosiaalisen median palveluun, niitä saatetaan käyttää myös muihin tarkoituksiin palvelun käyttöehtojen mukaisesti. Vaikka kuvat ja muut tiedot poistaisi palvelusta, ne saattavat päätyä muihin palveluihin säilytettäväksi. Sen vuoksi kannattaa esimerkiksi ennen kuviensa julkaisua tutustua palvelun käyttöehtoihin. Internetin maailmaan päätyneet materiaali on monesti ikuista. Materiaali voi tulla vastaan vielä vuosienkin päästä.

Oppilas saa ottaa valokuvan tai videon oppitunnilla, jos opettaja on antanut siihen luvan. Ope- tukseen liittymätön kuvaaminen ja videoiminen voidaan järjestyssäännöissä kieltää opetusta ja oppimista häiritsevänä. Jos oppitunnilla kuvataan, on tärkeää sopia erikseen, mihin kuvia voidaan käyttää ja saako niitä julkaista ja jakaa muille. Koulu ja koti voivat tukea lapsen hyvää mobiililaitteen käyttöä ja opettaa laitteen käytön pelisääntöjä – esimerkiksi, että kenestä- kään otettua kuvaa tai videota ei pidä julkaista ilman lupaa.

Koulu on julkinen paikka ja valokuvaamista, videointia ja nauhoittamista ei voida opetukset- tomana aikana kokonaan kieltää. Hyviin tapoihin kuuluu, että henkilö kysyy luvan toiselta henkilöltä ennen kuvan tai videon ottamista. Pukuhuone-, wc- ja muissa vastaavissa tiloissa kuvaaminen loukkaa yksityisyyttä. Rikoslain on säädetty rangaistavaksi kuvaaminen näissä tiloissa²¹.

19 Ks. ed sivut 5–6 15 vuotta täyttäneen oppilaan osalta.

20 Katso Opetushallituksen julkaisu: Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa kohdat VI 9-10: http://www.oph.fi/download/152370_julkisuus_ja_tietosuoja_opetustoimessa.pdf.

21 Rikoslain (39/1889) 24 luvun 6 § (531/2000).

Toimituksellisia tarkoituksia varten henkilötietoja sisältävän valokuvan ja videon ottamiseen ja julkaisemiseen sovelletaan vain osaa henkilötietolain säännöksistä²². Toimittajille ohjeita lasten haastattelemisesta ja kuvaamiseen liittyvistä kysymyksistä löytyy esimerkiksi Lasten haastattelijoille ja kuvaajille suunnatusta oppaasta²³. Valokuvien ja videoiden käytössä tulee huomioida lisäksi tekijänoikeudet. Valokuvan ja videon ottajalla on teokseensa tekijänoikeus²⁴.

Koulun laitteen käyttäminen koulun ulkopuolella

Koulu voi sallia koulun laitteiden käyttämisen oppilaan kotona ja muutoin koulun ulkopuolella. Laitteet ovat opetuksen järjestäjän omaisuutta ja opetuksen järjestäjä voi asettaa laitteiden käytölle ehtoja. Laitteiden ja ohjelmien mahdollista rikkoutumista tai katoamista silmällä pitäen on hyvä suunnitella menettelytavat, joiden mukaan näissä tapauksissa toimitaan.

Opetushallitus on laatinut Suomen Kuntaliiton, OAJ:n ja Vanhempainliiton kanssa huoltajilta hankittavaa suostumusta varten mallisitoumuksen koulun laitteen käytöstä koulun ulkopuolella, joka on tämän oppaan liitteenä (liite 3). Käyttöehdoissa on tärkeä kertoa, millainen tieto- ja viestintätekniikan käyttö on sallittua ja mitä väärinkäytöstä seuraa.

Oppilaan vahingonkorvausvelvollisuus laitteen rikkoutumisesta ja katoamisesta

Perusopetus on maksutonta. Koulun digitaalisten välineiden tulee olla kaikkien oppilaiden käytettävissä. Oppilaiden käytössä olevat laitteet voivat rikkoontua niin koulussa kuin kotonakin, vaikka oppilaat käyttäisivätkin laitteita huolellisesti. Opetuksen järjestäjien tulee ennalta varautua, miten toimitaan, jos koulun laite menee rikki tai katoaa: esimerkiksi missä koulu korjauttaa laitteet, onko oppilaiden kotikäytössä omavastuu ja voiko koulu ottaa laitteille vakuutuksen. Huoltajia ei voida velvoittaa ottamaan vakuutusta koulun laitteen rikkoutumisen tai katoamisen varalle. Suositeltavaa on, että koulu kantaisi pääsääntöisesti riskin laitteen rikkoutumisesta ja katoamisesta, ellei voida osoittaa, että oppilas on toiminut erityisen huolimattomasti.

Myös alaikäinen on vahingonkorvausvelvollinen, eikä vahingonkorvausvelvollisuudessa ole alaikärajaa. Huoltaja ei ole vahingonkorvausvelvollinen alaikäisen vahingosta, ellei hän ole laiminlyönyt valvontavelvollisuuttaan. Jos vahingon on aiheuttanut kahdeksaatoista vuotta nuorempi, hän on velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka hänen ikänsä ja kehitystasonsa, teon laatuun, vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusoloihin sekä muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi²⁵. Korvauskäytäntöjen tulee koulussa olla yhdenvertaiset kaikkiin oppilaisiin nähden, vaikka jokainen vahingonkorvaustilanne tulee harkita tapauskohtaisesti.

22 Henkilötietolain 2 §.

23 Lastensuojelun Keskusliitto: Opas lasten haastattelijoille ja kuvaajille 2011: <http://journalistiliitto.fi/fi/pelisaannot/sananvapaus/lapset-mediassa/>

24 Ks. lisää tekijänoikeuksista tekijänoikeuslaki (404/1961) ja <http://www.tekijanoikeus.fi/>. Järjestyssäännöissä voidaan todeta esimerkiksi: "Tiedostan tekijänoikeusasiat käyttäessäni kännykkää koulussa. Kuvaan ainoastaan henkilöitä, joilta olen saanut luvan kuvan ottamiseen. Julkaisen sosiaalisessa mediassa ja muualla ainoastaan sisältöjä, joihin minulla on tekijänoikeudet ja asianmukaiset luvat. Epäillessäni sisältöjeni asiallisuutta tiedustelen aina opettajaltani hänen kantaansa mahdolliseen julkaisemiseen."

25 Vahingonkorvauslaki (412/1974) 2 luvun 2 §.

Lapsella ei yleensä ole suurta varallisuutta, joka tulee ottaa vahingonkorvauksen määrää harkittaessa huomioon. Jos vahingonkärsijänä on kunta tai muu opetuksen järjestäjä, korvaus olisi edellä todettujen vahingonkorvauksen määräytymisperiaatteiden mukaan huomattavasti pienempi kuin jos kyse olisi yksityishenkilölle aiheutetusta vahingosta. Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä pienempi korvausvelvollisuuden määrän suhteessa tulisi olla. Samoin teon tahallisuus tai törkeä huolimattomuus tulee ottaa huomioon. Mikäli kyseessä on vahinko, korvaussumman tulisi olla alempi tai korvausvelvollisuutta ei muodostu lainkaan. Kun korvaussummasta sovitaan koulun ja huoltajan kesken, voidaan sopia, että oppilas ei ole lainkaan korvausvelvollinen, jos asiaa kokonaisuudessaan harkiten (esim. lapsen ikä, varallisuus, vahinko) katsotaan kohtuulliseksi.

Koulun (opetuksen järjestäjän) ja huoltajan tulee sopia vahingonkorvauksesta. Koulu ei voi yksin päättää vahingonkorvaamisesta. Tarvittaessa koulu voi nostaa vahingonkorvauskanteen tuomioistuimessa. Tuomioistuin voi määrätä hävinneen osapuolen maksamaan vastapuolen kustannukset, joten kustannukset voivat nousta korkeiksi. Sopiminen on useasti kummankin osapuolen kannalta parempi vaihtoehto.

Mikäli mobiililaitteen käyttö aiheuttaa jollekin kolmannelle vahinkoa, koulu voi ohjata vahingon kärsijän ja vahingon aiheuttajan sopimaan asia tai neuvoa vahingon kärsijän tarvittaessa nostamaan vahingonkorvauskanteen tuomioistuimessa. Oppilaan oman laitteen käyttöä ja sen vahingonkorvausvelvollisuutta on käsitelty edellä ja liitteenä (liite 2) olevassa mallipohjassa.

Seuraukset laitteen epäasiallisesta käytöstä ja sääntöjen rikkomisesta koulussa

Mobiililaitteen epäasialliseen käyttöön koulussa voidaan puuttua laissa säädetyillä kurinpitokeinoilla²⁶. Ensin opettaja pyytää oppilasta laittamaan laitteen pois. Jos oppilas ei tottele, opettaja pyytää oppilasta antamaan laitteen opettajalle. Jos tämäkään pyytäminen ei tehoa, opettaja voi ottaa laitteen oppilaalta ja tarvittaessa käyttää voimakeinoja, jos oppilas tekee vastarintaa²⁷. Toinen vaihtoehto on, että opettaja pyytää oppilasta poistumaan valvottuun tilaan, esimerkiksi viereiseen luokkaan.

Opettajan on ilmoitettava vanhemmille mobiililaitteen poisottamisesta. Jos häiritsevä laitteen käyttö jatkuu, myös kasvatustilanteen ja jälki-istunto voivat tulla kysymykseen.

26 Perusopetuslain mukaisia kurinpitokeinoja ja muita seuraamuksia ovat 35 § 3 mom. siivousvelvoite, 35 a § kasvatustilanteen hoitaminen, 36 § 1 mom. jälki-istunto, 36 § 2 mom. oppilaan määrääminen poistumaan, 36 § 3 mom. oppilaan opetukseen osallistumisen epääminen, 36 § 4 mom. oppilaan määrääminen tekemään kotitehtäviään, 36 § 1 mom. kirjallinen varoitus ja 36 § 1 mom. määräaikainen erottaminen. Perusopetuslain mukaisia turvaamistoimenpiteitä ovat 36 b § 1 mom. oppilaan poistaminen tilasta, 36 d § esineiden tai aineiden haltuunotto ja 36 e § tavaroiden tarkastaminen sekä 36 b § 2 mom. ja 36 d 2 mom. voimakeinojen käyttäminen. Katso tarkemmin perusopetuksen osalta: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/koululainsaadannon_soveltaminen/vastaukset/kurinpitokeinot_ja_turvaamistoimenpiteet_perusopetuksessa. Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen kurinpitokeinoja, turvaamistoimenpiteitä ja muita seuraamuksia koskevat säännökset löytyvät lukiolain [629/1998] 26 – 26 g §:stä ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 34 a – 35 g §:stä. Katso lukiolaki: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629#L5P26> ja laki ammatillisesta peruskoulutuksesta: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630#L5P34a>.

27 Mobiililaitteen katsotaan olevan perusopetuslain 36 d §:n tarkoittama opetusta tai oppimista häiritsevä esine, jos mobiililaitetta käytetään opetusta tai oppimista häiritsevästi. Perusopetuksessa rehtori tai opettaja saa ottaa haltuunsa oppilaalta laitteen. Lukiolain 26 d §:n ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 35 d §:n mukaan rehtori tai opettaja saa ottaa haltuunsa opiskelijalta kielletyn tai vaarallisen esineen. Lähtökohtaisesti mobiililaitte ei ole muussa laissa kielletty tai muutoin vaarallinen esine, jolloin rehtori tai opettaja ei saa ottaa opiskelijan mobiililaitetta haltuunsa lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa. Lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa laitteella opetusta häiritsevä opiskelija voidaan kuitenkin määrätä poistumaan opetustilanteesta.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan epäasialliseen käyttäytymiseen puuttuminen

Opetushallitus on keväällä 2017 julkaissut oppaan Rakentavaa vuorovaikutusta (opas demokraattisen osallisuuden vahvistamiseen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisyyn)²⁸. Oppaassa esitellään keinoja asiattomalta verkkokäyttäytymiseltä suojautumiseen ja asiattoman verkkokäyttäytymisen ilmiantamiseen sosiaalisen median palveluissa, kuten Facebookissa, YouTubessa, Twitterissä, Instagramissa ja Snapchatissa.

Jos oppilas kokee joutuneensa epäasiallisen käyttäytymisen tai kiusaamisen kohteeksi sosiaalisessa mediassa, hänen kannattaa kertoa asiasta luotettavalle aikuiselle, kuten huoltajalleen, opettajalle, rehtorille, koulunkäyntiavustajalle, koulukuraattorille, psykologille tai terveydenhoitajalle. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle²⁹. Jotta syyllisyys voidaan todeta, tämä edellyttää tapahtuman selvittämistä. Jos opettaja tai rehtori saa tietoonsa oppilaaseen vapaa-ajalla kohdistunutta epäasiallista käyttäytymistä tai kiusaamista, opettaja tai rehtori voi kertoa asiasta oppilaan huoltajille. Koulu voi tarjota oppilaille ja heidän huoltajilleen mahdollisuuden keskustella tapahtuneesta.

Julkisia sosiaalisen median päivityksiä koulun henkilökunta voi lukea ilman oppilaan tai huoltajan suostumusta. Oppilaan henkilökohtaisten viestien lukemiseen, kuten tekstiviestin, sähköpostin ja WhatsApp-viestin lukemiseen koulun henkilökunta tarvitsee oppilaan tai oppilaan huoltajan luvan. Hyvä ja nopea ratkaisu on, että kuvan tai videon luvatta ottanut tai julkaissut oppilas poistaa itse kuvan tai videon omalta mobiililaitteeltaan tai pyytää sosiaalisen median palvelua poistamaan sen.

Epäasiallisen kirjoituksen, käyttäytymisen, valokuvan ja videon voi ilmiantaa sosiaalisen median palvelulle oppilas itse, oppilaan vanhempi, opettaja tai muu asian tietoonsa saanut aikuinen. Sosiaalisen median palvelut käyvät ilmiannetut sisällöt ja käyttäjätilit läpi tapauskohtaisesti, ja tarvittaessa ilmiantojen käsittelijät ovat myös yhteydessä käyttäjään, jota ilmianto koskee. Ilmiantajan henkilöllisyys pidetään luottamuksellisena. Mikäli sisältö todetaan median yhteisönormien vastaiseksi, ilmianto voi johtaa sisällön poistamiseen tai siitä vastuussa olevan käyttäjätilin sulkemiseen.

Mikäli oppilas tai hänen huoltajansa epäilee oppilaaseen kohdistuvan epäasiallisen käyttäytymisen tai kiusaamisen täyttävän rikoksen tunnusmerkistön, asiasta on syytä olla yhteydessä poliisiin ja kysyä neuvoa poliisilta. Oppilaan huoltajan on hyvä tiedottaa asiasta myös koulua, jos epäasiallinen käyttäytyminen liittyy kouluaiikana tapahtuneeseen.

Mikäli koulun tietoon tulee oppilaaseen kohdistuva epäasiallinen käyttäytyminen tai kiusaaminen, joka saattaisi täyttää rikoksen tunnusmerkistön, koulun kannattaa ensin olla yhteydessä oppilaan huoltajaan ja tarvittaessa tämän jälkeen olla yhteydessä poliisiin. Koulu voi myös kysyä neuvoa poliisilta, olisiko tilanteessa syytä tehdä rikosilmoitus. Poliisi voi käyttää tutkinnassa lainmukaisia pakkokeinoja, joihin sisältyy myös viestien lukeminen. Koulun harkittavaksi tulevat myös tilanteesta riippuen oppilashuollon, oppimisen ja koulunkäynnin

28 http://oph.fi/julkaisut/2017/rakentavaa_vuorovaikutusta?read=0&l=sv.

29 Perusopetuslaki 29 § (1267/2013).

tuen sekä lastensuojelun palvelut sekä kiusatulle ja epäasiallisen käyttäytymisen kohteelle että kiusaajalle ja epäasiallisesti käyttäytyneelle. Opetus-, sosiaali- ja terveystoimen palveluksessa oleva henkilöstö on velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä³⁰. Opetus-, sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöllä on velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille, kun heillä on syytä epäillä, että lapseen on kohdistettu seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko³¹ tai henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, esimerkiksi pahoinpitely³².

Viisitoista vuotta täyttänyt on rikosoikeudellisessa vastuussa teoistaan. Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen ja kuvan kohteen kunnian loukkaaminen on säädetty rangaistaviksi teoksi³³. Esimerkiksi sosiaalisessa mediassa julkaistu kirjoitus, valokuva tai video voi täyttää yksityisyyttä tai kunniaa loukkaavan rikoksen tunnusmerkistön. Mikäli mobiililaitteen käytön epäillänsä täyttävän rikoksen tunnusmerkistön, ilmoitetaan asiasta poliisille. Myös alle 15-vuotiaaseen kohdistuva rikosepäily voidaan ilmoittaa poliisin tutkittavaksi.

Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käytön suunnittelu koulussa

Yhtenäisten käytäntöjen varmistamiseksi opetuksen järjestäjän on hyvä suunnitella etukäteen ainakin seuraavat laitteiden käytön periaatteet:

- laitteiden käyttö oppimisessa, millainen laite ja ohjelmisto palvelee parhaiten oppimista
- laitteiden käyttöehdot
- laitteiden käytön periaatteet koulussa ja koulun laitteiden käyttö vapaa-ajalla
- omien laitteiden käyttö osana koulutyötä
- tieto- ja viestintäteknologian käyttöön liittyvä oppilaiden henkilötietojen käsittely (henkilötietolaista johtuva velvollisuus rekisterinpitäjälle) ja ohjeistaminen
- tekijänoikeudet laitteita käytettäessä
- rikki menneiden laitteiden korjaaminen
- rikki menneiden ja kadonneiden laitteiden vahingonkorvaamisen periaatteet

Suunnitelma on hyvä laatia niin, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muiden suunnitelmien, kuten oppilashuoltosuunnitelman, oppilaiden suojaamista väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä koskevan suunnitelman, kriisisuunnitelman, pelastus- ja turvallisuussuunnitelman sekä yhdenvertaisuussuunnitelman kanssa.

30 Lastensuojelulaki (417/2007) 25 § (88/2010).

31 Rikoslain 20 luku (563/1998).

32 Rikoslain 21 luku (578/1995).

33 Rikoslain 24 luvun 8, 9 ja 10 § (879/2013).

Suunnitelman laatimiseen osallistuminen

Opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista. Tämä koskee myös mobiililaitteiden käytön suunnittelua. Opetuksen järjestäjän tulee kuulla koulun oppilaskuntaa ennen suunnitelman hyväksymistä.³⁴ Opetuksen järjestäjän tulee selvittää myös huoltajien näkemyksiä asiasta³⁵. Näiden lisäksi on tärkeää osallistaa myös opettajat, muu henkilökunta ja huoltajat mobiililaitteiden käytön suunnitteluun koulussa.

On tärkeää, että huoltajilla, oppilailla ja koulun henkilökunnalla on yhteiset pelisäännöt laitteiden käytöstä koulupäivän aikana. Huoltajille on hyvä kertoa, että tieto- ja viestintätekniologia on tärkeä osa opetusta ja itsestään selvä osa tämän päivän koulujen arkea. Käymällä huoltajien kanssa keskustelua laitteiden monipuolisesti käytöstä oppimisen tukena ja ottamalla huoltajat mukaan laatimaan pelisääntöjä huoltajat sitoutuvat tukemaan koulun ja opettajien toimintaa.

Laitteiden käytön periaatteet tulee tiedottaa, ne tulee pitää ajan tasalla ja kaikkien koulu-yhteisöön kuuluvien saatavilla. Kaikkien oppilaiden, koulun henkilökunnan ja huoltajien on tärkeää tietää yhteisesti sovitut periaatteet. Periaatteet on käytävä säännöllisesti läpi, esimerkiksi jokaisen lukuvuoden alussa, vanhempainilloissa sekä käsiteltävä aina uuden oppilaan ja työntekijän kanssa. Periaatteet ja niiden soveltamiseen liittyvät ohjeet on laadittava niin, että ne ovat kaikkien, myös erityistä tukea tarvitsevien ja opetuskieltä heikosti osaavien ymmärrettävissä³⁶. Koulussa on säännöllisesti arvioitava, onko periaatteita syytä päivittää. Päivittämistarpeen arvioinnissakin on hyvä kuunnella koulun oppilaiden, koulun henkilökunnan ja huoltajien mielipiteitä.

---

34 Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013) ja lapsen oikeuksien sopimus 12 artikla.

35 Perusopetuslaki 47 a §.

36 Katso selkokielisten ohjeistusten kirjoittamisesta esimerkiksi Papunet <http://papunet.net/> ja Selkokeskus <http://selkokeskus.fi/>.

Tukimateriaali

Linkit aiheeseen liittyvään tukimateriaaliin löytyvät myös Opetushallituksen sivuilta http://www.edu.fi/tvt_opetuksessa/mobiililaitteiden_kaytto_koulussa .

Koulun ammattilaisille

Tieto- ja viestintäteknologia opetuksessa: http://edu.fi/tvt_opetuksessa

Järjestyssääntöohje: http://www.oph.fi/julkaisut/2016/jarjestyssaantojen_laatiminen

Opetustoimen turvallisuusopas: http://www.oph.fi/opetustoimen_turvallisuusopas

Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa –opas:

http://www.oph.fi/download/152370_julkisuus_ja_tietosuoja_opetustoimessa.pdf

Rakentavaa vuorovaikutusta. Opas demokraattisen osallisuuden vahvistamiseen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisyyn:

http://oph.fi/julkaisut/2017/rakentavaa_vuorovaikutusta

Tekijänoikeudet: <http://www.tekijanoikeus.fi/> ja <http://kopiraitti.fi/>

Mediataitokoulu: www.mediataitokoulu.fi

Mediakasvatusseura: <http://www.mediakasvatus.fi/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto / Mediakasvatus:

<https://www.mll.fi/kasvattajille/mediakasvatus/>

Lastensuojelun keskusliitto / Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa:

https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lapsen_yksityisyyden_suoja_digitaalisessa_mediassa.pdf

Pelastakaa Lapset / Lapsen oikeudet digitaalisessa mediassa: <http://www.digiboom.fi/>

Papunet / Selkokielen nettietiketti:

<http://papunet.net/fileadmin/muut/Esitteet/Nettietiketti.pdf>

Poliisitube: <https://www.youtube.com/channel/UCv6GmOAjvU4mZBy9muLmH1g>

KiVa-koulu: http://www.kivakoulu.fi/mista_kiusaaminen_johtuu

Mannerheimin Lastensuojeluliitto / Nettikiusaamiseen liittyvää oppimateriaalia:

<https://www.mll.fi/kasvattajille/kiusaamisen-ehkaiseminen/nettikiusaaminen/>

Lapsille, nuorille ja heidän vanhemmilleen

Pelastakaa Lapset / Lapsen oikeudet digitaalisessa mediassa: <http://www.digiboom.fi/>

Lastensuojelun keskusliitto / Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa:
<https://indd.adobe.com/view/38d6cd24-f0e5-4496-8f15-8380c341fbca> ja
<https://indd.adobe.com/view/982bc123-595c-4ab9-a456-f21802059cef>

Pelastakaa lapset / Lapsille ja nuorille apua epäasiallisen sosiaalisen median käyttäytymisen tilanteessa: www.helpsome.fi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto / Lasten ja nuorten puhelin, netti ja chat:
<https://www.mll.fi/mll/auttavatpuhelimet/lnpn/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto / Koulukiusaaminen Vanhempainnetti:
<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/koulukiusaaminen/>

Nuorteneämä.fi -palvelu / Tietoa ja neuvontaa nettikiusaamisesta:
<https://www.nuorteneama.fi/elavaa-elamaa/netti-ja-media/nettikiusaaminen-521>

Poliisi / Jos epäilet rikosta: www.poliisi.fi

Rikosuhripäivystys /Tukea rikoksen uhrille: <http://www.riku.fi/fi/etusivu/>

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö opetussuunnitelman perusteissa

Tieto- ja viestintäteknologian käyttöä harjoitellaan lapsen ja nuoren ikätasolle sopivasti varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa. Kaikkien koulutusasteiden opetukseen sisältyy mediataitokasvatusta ja monilukutaitoa³⁷.

Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Oppilaat oppivat ymmärtämään, miten heidän henkilötietojensa käsitellään sähköisessä maailmassa, miten heidän on turvallista toimia ja minkälaisia oikeuksia heillä on henkilötietojensa käsittelyn suhteen. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävä kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

37 Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet 2014 s. 23: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus. Katso myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 s. 23-24: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet, Lukion opetussuunnitelmien perusteet 2015 s. 38-39: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/lukiokoulutus ja esimerkki ammatillisesta peruskoulutuksesta Autoalan perustutkinto 2014 s. 96-98: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammatilliset_perustutkinnot.

LIITE 2

Oman laitteen käyttö opetuksessa mallisopimus pohja

Suostumus perusopetuksen oppilaan omien tietoteknisten laitteiden käyttämiseen oppimisen tukena lukuvuonna _____

Oppilas: _____ Koulu ja luokka: _____

Opetuksen edellyttämät oppimateriaalit ja työvälineet ovat oppilaalle maksuttomia¹. Oppimisen tukena voidaan huoltajan kanssa sovittavilla tavoilla käyttää myös oppilaiden omia tai huoltajan oppilaan käyttöön antamia tietoteknisiä laitteita². Koulun tulee varmistaa, että kaikilla oppilailla on yhtäläiset mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Allekirjoittamalla tämän asiakirjan huoltaja antaa suostumuksensa siihen, että oppilas voi käyttää seuraavia tietoteknisiä laitteita (jatkossa Laite) oppimisen tukena tässä jäljempänä todettujen käyttöehtojen ja periaatteiden mukaisesti (rasti ne laitteet, joihin suostumus annetaan)

- puhelin
- tabletti
- kannettava tietokone
- muu mobiililaitte: _____

Oppilaan omaa Laitetta voidaan käyttää tilanteissa, joissa opettaja on antanut siihen luvan. Käyttö tapahtuu tällöin opettajan antamia ohjeita noudattaen.

Laitteiden käytön koulussa tulee olla lain, hyvien tapojen, koulun järjestyssääntöjen ja näiden käyttöehtojen mukaista.

Oppilas vastaa Laitteen kuljettamisesta ja säilyttämisestä koulupäivän aikana sekä koulumatkoilla. Koulu ei vastaa laitteen katoamisesta.

Mikäli Laite tai ohjelmisto rikkoutuu oppilaan omassa käytössä, vastaa hän itse tai Laitteen muu omistaja vahingosta. Mikäli vahingon aiheuttaa toinen henkilö, vahingonaiheuttaja on vastuussa vahingosta vahingonkorvauslain säännösten mukaisesti³.

Tämä suostumus on voimassa lukuvuoden kerrallaan. Suostumus voidaan peruuttaa ilmoittamalla siitä kirjallisesti koululle.

Päiväys

Huoltajan/huoltajien allekirjoitus ja nimen selvennys

_____

_____

1 Perusopetuslaki 31 §.

2 Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

3 Vahingonkorvauslain mukaan myös alaikäinen on vahingonkorvausvelvollinen. Alaikäinen on kuitenkin velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka on kohtuullinen ottaen huomioon esimerkiksi hänen ikänsä ja kehitystasonsa.

LIITE 3

Kotiin vietävien koulun tietoteknisten laitteiden käyttöehdot mallipohja

Kotiin vietävien koulun tietoteknisten laitteiden käyttöehdot

Oppilas: _____

Koulu ja luokka: _____

Lukuvuosi: _____

Opetuksen edellyttämät oppimateriaalit ja työvälineet ovat oppilaalle maksuttomia¹.
Koulu antaa oppilaan käyttöön kotona ja koulun ulkopuolella seuraavan laitteen.

Laite: _____

Laitetta saa käyttää opettajan antamien koulutehtävien tekemiseen ja kokeeseen, esitykseen tai muuhun koulutyöhön liittyvään tehtävään valmistautumiseen.

Laitetta ja ohjelmistoa tulee käyttää lain, hyvien tapojen ja näiden käyttöehtojen mukaisesti.

Mikäli laite tai ohjelmisto häviää tai vahingoittuu kotikäytössä², vahingonaiheuttaja voi joutua vastuuseen vahingosta vahingonkorvauslain säännösten mukaisesti.

Tämä sitoumus on voimassa lukuvuoden kerrallaan. Laitteen käyttö lopetetaan palauttamalla laite takaisin kouluun.

Päiväys: _____

Huoltajan/huoltajien allekirjoitus ja nimen selvennys:

_____

¹ Perusopetuslaki 31 §

² Vahingonkorvauslain mukaan myös alaikäinen on vahingonkorvausvelvollinen. Alaikäinen on kuitenkin velvollinen korvaamaan siitä määrän, joka on kohtuullinen ottaen huomioon esimerkiksi hänen ikänsä ja kehitystasonsa. Vahingonkorvausvastuu voi syntyä myös huoltajalle laitteen käyttöä koskevan valvonnan laiminlyönnistä.

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-6387-0
ISSN 1798-8969

Opetushallitus
www.oph.fi